

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Кафедра театрознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи та
міжнародного співробітництва

Олена АЛЕКСАНДРОВА

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА:
КОМУНІКАТИВНІ ТА СТИЛЕТВОРЧІ АСПЕКТИ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий)

спеціальність

В 6 Перформативні мистецтва

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

Перформативні мистецтва

(назва освітньої програми)

Київ – 2025

Ржевська Майя Юріївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри театрознавства

Ржевська Майя Юріївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри театрознавства

Завідувач кафедри _____ Наталія ВЛАДИМИРОВА
(підпис)

_____ Майя РЖЕВСЬКА
(підпис)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання	
	денна	заочна
Характеристика навчальної дисципліни	<i>Вибіркова</i>	
Курс (рік навчання)	Перший	
Семестр	2	
Кількість кредитів	3	
Загальний обсяг годин	90	
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні	
	14	
	Семінарські	
	10	
	Самостійна робота	
	66	
Вид підсумкового контролю	<i>залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Популярна культура: комунікативні та стилетворчі аспекти» є формування у здобувачів усесторонніх уявлень про сучасну популярну культуру як соціокультурний феномен у повноті й різноманітності її мистецьких проявів, сприяння розширенню світогляду здобувачів та їхньої здатності розуміти сутність культурних процесів.

Завдання навчальної дисципліни:

- виявлення змісту понять «популярна культура», «масова культура» та модусів їх наукового осмислення;
- з'ясування мистецьких складників сучасної популярної культури;
- аналіз комунікативних механізмів популярної культури;
- виявлення чинників стилетворення мистецьких явищ популярної культури;
- визначення ролі мистецьких явищ популярної культури у функціонуванні системи сучасного соціокультурного середовища.

Опанування вибіркового освітнього компоненту «Популярна культура: комунікативні та стилетворчі аспекти» спрямоване на розширення та поглиблення комплексу **фахових компетентностей**, зокрема:

- здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів;
- здатність до осмислення сутності й функцій перформативних мистецтв з позицій сучасного гуманітарного знання;
- здатність до осмислення особливостей творчих процесів у сфері перформативних мистецтв в конкретному соціокультурному середовищі;

- здатність до застосування широкого кола методів дослідження мистецьких явищ і процесів, а також історії та сучасного стану перформативних мистецтв;
- здатність оперувати науковою мистецтвознавчою термінологією в сфері перформативних мистецтв;
- здатність брати участь у дискусіях, пов'язаних з питаннями історії перформативних мистецтв, їхнього актуального стану та тенденцій розвитку.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення: апаратура для відтворення відео- та аудіофайлів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт						
	денна форма						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Феномен сучасної популярної культури (поп-культури)	12	2	2				8
Тема 2. Гетерогенність як провідна ознака сучасної поп-культури	14	2	2				10
Тема 3. Комунікативні механізми функціонування мистецького складника поп-культури	14	2	2				10
Тема 4. Бінарна парадигма «елітарна культура – популярна культура» та сучасні інтегративні процеси	12	2					10
Тема 5. Рецепція текстів культури у популярній музиці	14	2	2				10
Тема 6. Механізми стильового синтезу у популярній музиці	11	2					9
Тема 7. Мистецькі явища популярної культури як складник повсякденного простору життя людини	13	2	2				9
УСЬОГО	90	14	10				66

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Феномен сучасної популярної культури (поп-культури).

Лекція (2 год.)

Множинність трактовок поняття «популярна культура». Термінологічна невизначеність: популярна культура vs поп-культура, популярна культура vs масова культура. Гетерогенність популярної культури (У. Еко). Мас-медіа як умова і середовище функціонування популярної культури. Популярна

культура як сфера специфічного втілення актуальних ідей та образів, побутування мистецьких творів та практик.

Семінарське заняття 1. (2 год.)

Мистецтво в системі масової культури: динаміка змін культурологічних концепцій.

1. XX ст. як доба докорінних соціокультурних змін.
2. «Дегуманізація мистецтва» і «Бунт мас» Х. Ортеги-і-Гассета.
3. В. Беньямін, Т. Адорно: «культурна індустрія», розмежування елітарного і масового мистецтва.
4. Концепція Ж. Бодрійяра: масова культура як гіперреальність.
5. У. Еко про масову (популярну) культуру.

Основні поняття / ключові слова: популярна культура, масова культура, мас-медіа, мистецькі практики.

Рекомендована література: 1; 2; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 18; 20.

Тема 2. Гетерогенність як провідна ознака сучасної поп-культури.

Лекція (2 год.)

Географічна різноманітність проявів у контексті глобальних та локальних процесів (глобалізації та регіоналізації). Наслідки міжкультурної взаємодії в сучасному інформаційному суспільстві: нішеві та субкультурні явища, що набувають глобального поширення. Зворотні процеси: культурна фрагментація. Жанрова й стильова множинність, гібридні жанри, стильова еkleктика. Розшарування за ступенем наближеності до «високої» культури. Роль новітніх технологій та соціальних медіа.

Семінарське заняття 2. (2 год.)

Мистецькі складники популярної культури доби метамодернізму.

1. Візуальне мистецтво та дизайн, форми вуличного мистецтва.
2. Популярна музика та форми її презентації.
3. Кінематограф (блокбастери), серіали, анімація та відеоігри.
4. Літературні жанри, сторітелінг.
5. Використанні новітніх технологій створення мистецького продукту.

Основні поняття / ключові слова: гетерогенність, міжкультурна взаємодія, гібридні жанри, стильова еkleктика, соціальні медіа.

Рекомендована література: 3; 7; 11; 12; 18; 20.

Тема 3. Комунікативні механізми функціонування мистецького складника поп-культури.

Лекція (2 год.)

Традиційні механізми комунікації. Форми презентації мистецького продукту (концерти, виставки, фестивалі тощо). Безпосереднє й опосередковане спілкування митців з публікою. Інформаційні й комунікативні канали old media (традиційних медіа). Internet і соціальні мережі. Новітні комунікативні механізми. Трансмедійний сторітелінг (трансмедійний наратив,

мультиплатформенний сторітелінг) – презентація контенту для залучення аудиторії за допомогою різних платформ і методів (соціальні мережі, кіно та телебачення, освітні інструменти, мерчандайзинг тощо).

Семінарське заняття 3. (2 год.)

Бродвейський мюзикл у системі мистецької комунікації.

1. Класичні механізми: митець – реципієнт (глядач/слухач).
2. Мистецькі та бізнесово-організаційні складники: колаборація фахівців з вузькою спеціалізацією.
3. Специфіка функціонування творчого середовища авторів мюзиклів.
4. Традиційні та новітні форми музично-театральної критики та журналістики.
5. Комунікативні механізми: (1) формування художніх якостей мистецького явища зі специфічними кодами; (2) його інтеграція до соціокультурного простору.

Основні поняття / ключові слова: комунікація, концерт, виставка, фестиваль, старі медіа, Internet, соціальні мережі

Рекомендована література: 3; 7; 11; 13; 15; 18; 20.

Тема 4. Бінарна парадигма «елітарна культура – популярна культура» та сучасні інтегративні процеси.

Лекція (2 год.)

Остаточна фіксація процесів розмежування «високої» («елітарної») і популярної культури на початку XX ст. Соціокультурні чинники. Мистецькі чинники: ускладнення системи виражальних засобів модерністського мистецтва, його недоступність для широкої публіки. Розвиток засобів масової комунікації, тиражування мистецького продукту. Взаємні впливи академічних жанрів і стилів та мистецьких явищ популярної сфери за доби постмодернізму. Продукування нових культурних кодів в масових жанрах: історія танго. Інтегративні процеси в сучасному мистецтві.

Основні поняття / ключові слова: елітарна культура, модернізм, засоби масової комунікації, культурні коди.

Рекомендована література: 1; 3; 4; 7; 18; 20.

Тема 5. Рецепція текстів культури у популярній музиці.

Лекція (2 год.)

Відтворення впливів культурної традиції в явищах популярної культури. Перекладення, транскрипції, адаптації, обробки, парафрази, вільні інтерпретації окремих академічних музичних творів у рок-музиці. Застосування високої поезії як складової художнього синтезу. Спроби втілення складних філософських концепцій. Використання комплексу засобів виразності сучасної академічної музики. Постмодерністські риси: ефект палімпсесту в наскрізному створенні алюзій, іронія та гротеск.

Семінарське заняття 4. (2 год.)

Жанрово-стильові особливості концептуальних альбомів прогресив-року.

1. Механізми формоутворення (подібність до класичних циклічних жанрів).
2. Рок-опера як різновид концептуального альбому.
3. Історичні та літературні сюжети як чинник єдності музичної композиції.
4. Музична драматургія концептуальних альбомів.

Основні поняття / ключові слова: культурна традиція, художній синтез, тексти культури, засоби виразності.

Рекомендована література: 4; 11; 14; 16; 19.

Тема 6. Механізми стильового синтезу у популярній музиці.

Лекція (2 год.)

Паралельні процеси в розвитку академічних і неакадемічних музичних жанрів. «Третя течія» і ф'южн у джазі. Втілення позаєвропейських впливів. Неокласицизм і запозичення інтонаційних, фактурних, тембрових формул музики доби Бароко у художній практиці рок-музикантів. Притаманні академічній музиці ХХ століття тенденції темброутворення (використання шумів, засобів конкретної та електронної музики; розширене трактування можливостей інструментів та збагачення виконавських прийомів; пошуки в сфері фактури) в арсеналі популярної музики. Розширення інструментарію: конструювання принципово нових електромеханічних та електронних інструментів.

Основні поняття / ключові слова: стильовий синтез, позаєвропейські впливи, тенденції темброутворення, саунд, виконавські прийоми.

Рекомендована література: 14; 15; 16; 17.

Тема 7. Мистецькі явища популярної культури як складник повсякденного простору життя людини.

Лекція (2 год.)

Діалогічність реального середовища побутування культури. Інтеграція популярного мистецтва до буденного життя через різні канали комунікації. Продукування смислів vs стандартизація, засилля стереотипів. Роль популярної культури у формуванні політичних переконань.

Семінарське заняття 5. (2 год.)

Мистецькі явища популярної культури України в умовах війни.

1. Популярна культура як «м'яка сила» у міжнародних вимірах та інструмент національної стійкості.
2. Вуличне мистецтво (стріт-арт): тематика, функції.
3. Поп-музика: інструмент культурної дипломатії.
4. Мілітарі-артефакти: символи національної пам'яті та ідентичності.

Основні поняття / ключові слова: діалогічність, смислоутворення, стандартизація, культурна дипломатія, національна ідентичність.

Рекомендована література: 3; 5; 11.

Перелік семінарських занять:

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
1	Мистецтво в системі масової культури: динаміка змін культурологічних концепцій	Усна доповідь	10
2	Мистецькі складники популярної культури доби метамодернізму	Усна доповідь	10
3	Бродвейський мюзикл у системі мистецької комунікації	Усна доповідь	10
5	Жанрово-стильові особливості концептуальних альбомів прогресив-року	Усна доповідь	10
7	Мистецькі явища популярної культури України в умовах війни	Усна доповідь	10

Критерії оцінювання участі у семінарському занятті:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Повний виклад інформації; виявлення ґрунтовних знань матеріалу; повнота розкриття теми; логіка та чіткість формулювань; переконливість аргументації	9-10
Частково повний виклад інформації; виявлення досить міцних знань матеріалу, але наявні неточності або помилки (не більше 3); відповіді недостатньо повні щодо розкриття теми; не всі формулювання вирізняються логікою і чіткістю; аргументація недостатньо переконлива	6-8
Неповний виклад інформації; виявлення достатніх знань матеріалу, але наявні неточності або помилки у засвоєнні навчального матеріалу (більше 3); відповіді недостатньо повні; не всі формулювання вирізняються логікою і чіткістю; аргументація недостатньо переконлива; рівень змістовності відповідей не забезпечує розкриття сутності теми; наведені визначення є розмитими з точки зору формальної логіки та не несуть смислового навантаження; залучені аргументи не виступають доцільними або є частково відповідними загальній темі	3-5
Мінімальний виклад інформації; виявлення поверхневих знань матеріалу; відповіді містять чимало суттєвих неточностей і помилок, вирізняються алогізмом та непереконливістю аргументацій	0-2

5. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, проблемно-пошукові, інтерактивні, самостійна робота.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
Тема 1. Феномен сучасної популярної культури (поп-культури)	Реферування літератури за темою	Письмове повідомлення	7
Тема 2. Гетерогенність як провідна ознака сучасної поп-культури	Ознайомитися з літературою за темою, створити таблицю складових частин поп-культури	Письмове повідомлення	7
Тема 3. Комунікативні механізми функціонування мистецького складника поп-культури.	Пошук додаткових інформаційних джерел і реферування літератури за темою	Письмове повідомлення	7
Тема 4. Бінарна парадигма «елітарна культура – популярна культура» та сучасні інтегративні процеси	Пошук додаткових інформаційних джерел і реферування літератури за темою	Письмове повідомлення	7
Тема 5. Рецепція текстів культури у популярній музиці	Реферування літератури за темою, ознайомлення з аудіо- та відеоматеріалами	Письмове повідомлення	7
Тема 6. Механізми стильового синтезу у популярній музиці	Реферування літератури за темою, ознайомлення з аудіо- та відеоматеріалами	Письмове повідомлення	8
Тема 7. Мистецькі явища популярної культури як складник повсякденного простору життя людини	Пошук додаткових інформаційних джерел і реферування літератури за темою	Письмове повідомлення	7

Критерії оцінювання самостійної роботи (письмове повідомлення):

Критерії оцінювання	Кількість балів
1. Завдання виконано вчасно (впродовж тижня) і надіслано викладачу на корпоративну пошту. 2. Обсяг тексту дотримано повністю. Залежно від завдання, обсяг коливається в межах 2–4 сторінок друкованого тексту (формат A4, Times New Roman, міжрядковий інтервал 1,5). 3. Якість виконання: на високому фаховому рівні з дотриманням усіх формально-змістовних вимог. 4. Самостійність виконання: робота написана самостійно, без копіювання матеріалів з інтернет-джерел. 5. При відповідях чи написанні тексту аспірант виявляє максимум ініціативності, базуючись на індивідуальному досвіді, висловлюючи свою думку. 6. Чітко виявляється творчий підхід у вирішенні завдань: пропонуються авторські ідеї, висловлюються оригінальні думки.	7-8
1. Завдання виконано із запізненням на 2 тижні. 2. Обсяг тексту частково не відповідає окресленим вимогам і складає 1–2 сторінки. 3. Якість виконання: є певні неточності щодо викладення матеріалу з теми, зміст не розкрито в повній мірі.	5-6

Критерії оцінювання	Кількість балів
4. У змісті близько 25 % складають матеріали, скопійовані безпосередньо з інтернет-ресурсів. 5. Персональна мотивація у вирішенні завдань виявлена на достатньому рівні. 6. Творчий підхід застосовано на рівні аналізу та синтезу інформації, проте він у значній мірі нівелюється допущеними помилками у вирішенні поставлених завдань із використанням компіляції на етапі формування творчого задуму.	
1. Завдання виконано із запізненням на понад 2 тижні. 2. Обсяг тексту не відповідає окресленим вимогам і складає 1 сторінку. 3. Якість виконання: суттєві недоліки, зміст не розкрито в повному обсязі. 4. У роботі присутня значна кількість (50%) скопійованих матеріалів з інтернет-ресурсів. 5. Індивідуальна ініціатива у вирішенні завдань виявлена на низькому рівні. 6. Творчий підхід мінімізовано.	2-4
1. Завдання виконано із значним запізненням чи не виконано взагалі. 2. Обсяг тексту менше 1 сторінки. 3. Якість виконання: на низькому рівні, проігноровано вимоги до змістового наповнення відповідно до вимог. 4. Робота виконана на матеріалах інтернет-джерел. 5. Ініціатива, авторський підхід у вирішенні завдань відсутній. 6. Творчий підхід у вирішенні завдань відсутній.	0-1

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Оцінювання успішності здобувачів реалізується *через механізми поточного та підсумкового (семестрового) контролю*. Поточні бали акумулюються під час лекційних та семінарських занять, фіксуючи рівень опанування теорією та практикою популярної культури, її комунікативних та стильотворчих аспектів. Семестровий залік підсумовує навчальні досягнення, є кумулятивною оцінкою якості підготовки здобувача, його самостійної роботи протягом семестру та активності на семінарах.

Поточне оцінювання роботи здобувачів впродовж семестру відбувається за допомогою експрес-опитувань з актуальної теми, доповідей на семінарах, аналізу популярної культури під час самостійної роботи. Форма підсумкового контролю успішності засвоєння матеріалу – залік.

Поточний контроль: виступи, участь в обговореннях на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи.

Підсумковий (семестровий) контроль – залік.

8. Розподіл балів, які отримують аспіранти

За результатами поточного контролю	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Сума балів	Всього
Робота на семінарських заняттях	10	10	10	-	10	-	10	50	100
Самостійна робота	7	7	7	7	7	8	7	50	
Разом за темою:	17	17	17	7	17	8	17		

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82-89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок	
64-73	D	Задовільно – посередній рівень знань з незначною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання	Середній (репродуктивний)
60-63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0-34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни	

9. Рекомендована література

1. Беньямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваности. *Беньямін В. Вибране* / Пер. з нім. Ю. Рибачук. Львів : Літопис, 2002. С. 53-97.
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / переклад з фр. В. Ховхун. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 232 с.
3. Гурова І. Популярна культура як практика створення смислів і значень. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 3. С. 23–28.
4. Гундорова Т. І. Висока культура і популярна культура: слов’янський контекст. *Слово і Час*. 2008. № 9. С. 52-63.
5. Жигайло М., Александрова М. Стріт-арт Харкова в умовах збройної агресії Російської Федерації щодо України. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*. Харків : ХДАК, 2024. С. 9-11.
6. Жукова Н. Популярна культура: систематизація культурологічних теорій. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2025. Вип. 21. Ч. 1. С. 55-71.

7. Лютий Т., Ярош О. Культура масова і популярна: теорії та практики / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Київ, 2007. 124 с.
8. Лютий Т. Масова і популярна культура: проблема демаркації. *Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2019. Том 3. С. 85-99. DOI:10.18523/2617-1678.2019.3.85-99
9. Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори / пер. з ісп. В. Бурггардта, В. Сахна, О. Товстенко. Київ : Основи, 1994. 420 с.
10. Олійник О. Еволюція уявлень про масову культуру. *Культурологічна думка*. 2013. № 6. С.61–68.
11. Олійник О. Культурне виробництво: суб'єкти, особливості процесу і контрверсії : монографія / Ін-т культурології НАМ України, 2023. 288 с.
12. Отрешко Н. Масова культура в соціумі. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. <https://esu.com.ua/article-64262>
13. Ржевська М. Бродвейський мюзикл у просторі мистецької комунікації. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. 2025. Вип. 142: Історія музики: проблеми, процеси, персони. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2025.142.327881>
14. Ржевська М., Романко В. Інтермедіальність у формах презентації рок-музики. *Науковий вісник КНУТК ім. І. К. Карпенка-Карого*. 2022. Вип. 31. С. 110-117. DOI: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.31.2022.267531>
15. Ржевська М. Музичний театр у мережі Internet: формотворчий та комунікативний аспекти. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2024. Вип. 139. С. 65-74. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2024.139.301111>
16. Ржевська М., Романко В. Рецепція текстів культури в концептуальних альбомах прогресив-року. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2022. Вип. 133. С. 59-70. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2022.133.257306>
17. Ржевська М. Ю., Романко В. І. Саунд як стильовий компонент арт-року: шляхи й чинники формування. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 128 : Історія музики: проблеми, процеси, персони. 2020. С. 8–22. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2020.128.215191>
18. Eco U. *Apocalypse Postponed : Essays* / Edited by Robert Lumley. Indiana University Press, 1994. 240 p.
19. Shuker R. *Popular Music Culture: The Key Concepts*. 2nd ed. Routledge, 2002. 390 p. (XXIV + 366).
20. Storey, John. *Cultural Theory and Popular Culture: An Introduction*. 4th edition. Pearson Prentice Hall, 2006. 191 p.

10. Інформаційні джерела

Відеохостинг [YouTube](https://www.youtube.com/)

Глобальна платформа Street Art Cities: <https://streetartcities.com>